49. številka. Maribor, dne 19. junija 1916. Letnik VIII.

Naročnina listu: —
Celo leto . . K 10·—
Pol leta . . . „ 5·—
Četrt leta . . „ 2·50
Mesečno . . . „ 1·—
Zunaj Avstrije: ——
Celo leto . . „ 15·—
Posamezne številke
— 10 vinarjev. —

STRAŽA

Inserati ali oznanila
se računajo po 12 vin. od 6 redne petitvrste: pri večkratnih oznanilih velik popust.
„Straža“ izhaja v ponedeljek in petek popoldne.
Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo: Maribor Koroška ulica. 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti vsak dan od 11.—12. ure dopoldne.

Rusi zavzeli Černovice.

V Voliniji Rusi ne pridejo naprej. — Središče naše fronte stoji neomajno. — Ujetih je bilo 4362 ruskih vojakov, zaplenjenih 13 strojnih pušk in 1 top. — Italijanski napadi na soški fronti vsi odbiti. — Na vseh drugih frontah manjši spopadi. — Namestnik načelnika nemškega generalnega štaba Moltke †.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 18. junija.

Uradno se razglaša:

Rusko bojišče.

Včeraj se je morala vzeti nazaj posadka obmostja Černovic pred osredotočenim topovskim ognjem mnogo številnejšega sovražnika. Ponoči si je sovražnik na več mestih izsilil prehod čez reko Prut in je vdrl v Černovice. Naše čete so mesto izpraznile.

V vzhodnem delu Galicije je položaj neizpremenjen. Zahodno od Visniovczyka ob reki Strypi je naš artilerijski ogenj uničil ruske napade.

V Voliniji so naše čete severno od reke Lipe, severno od Gorochowa in pri kraju Lokaczy pridobile ozemlja in odbile ruske protinapade.

Predvčeraj in včeraj je prišlo v naše roke 905 ujetnikov in 8 strojne puške. Severno od odseka reka Turya so ujele nemške čete v uspešnih bojih 11 ruskih častnikov, 3446 mož in uplenile 1 top in 10 strojnih pušk. Med mestoma Sokul in Kolki so bili vnovič močni ruski sunki odbiti.

Italijansko bojišče.

Na soški fronti so se Italijani na več mestih, tako proti južnemu delu gore Sv. Mihaela in proti našim višinskim postojankam severno od Tolminskega obmostja zopet pripravljali na napad; našemu topovskemu ognju se je zahvaliti, da se napad ni mogel razviti.

V Dolomitih je vobče pojenjalo sovražno delovanje, le gora Cadini je bila od časa do časa v zelo hudem artilerijskem ognju, kateremu je sledilo več slabotnih, kmalu odbitih napadov.

Iz prostora od Primolana in proti naši črti južno-zahodno od Asiaga so Italijani ponovili svoje sunke, ki so pa bili zopet povsod odbiti.

Balkansko bojišče.

Položaj nespremenjen.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, podmaršal.

Najnovejše nemško uradno poročilo.

Berolin, 18. junija.

Francosko bojišče.

Na različnih mestih naše fronte med belgijsko-francosko mejo in reko Somme so se vršili živahni artilerijski in patruljni boji.

Levo od Moze so se ponoči vršili boji za prednje dele jarkov na južnem pobočju „Mrtvega moža.“ Desno od reke se je močen, z večurnim ognjem pripravljen francoski napad na nemške postojanke v Thiaumont-gozdu ponesrečil. Mali jarek, katerega je sovražnik v prednji črti zavzel, je bil zopet izpraznjen.

Rusko bojišče.

Pri armadni skupini generala pl. Linsingena so bili ruski napadi ob Styru na obeh straneh mesta Kolki odbiti.

Med cesto Kovel—Luck in odsekom reke Turyja so naše čete po vspešnih bojih vjele 11 častnikov in 3446 mož; vplenile pa 1 top in 10 strojnih pušk.

Pri armadi generala grofa Bothmerja so se sovražni napadi severno od Przevlovke že v zapornem ognju krvavo ponesrečili.

Balkansko bojišče.

Nobene spremembe.

Potopljene italijanske ladje.

Pariški „Petit Journal“ poroča iz Palerma:

Severno od Palerma je podmorski čoln s topovskimi streli potopil italijanski parnik. Isti dan se je na morju pri otoku Blica (?) potopila velika italijanska jadrnica. Posadka je rešena.

„Agenzia Stefani“ poroča o potopu italijanskega parnika „Motia“ in italijanske jadrnice „Australia.“

Generalni polkovnik Moltke umrl.

Iz Berolina se dne 18. junija poroča:

Nemško-azijatska družba je priredila dne 18. junija v državni zbornici v Berolinu posmrtnico za umrlim maršalom Golc-paša. Po pozdravnem govoru podpredsednika imenovane družbe, admirala Trupela, je govoril namestnik načelnika nemškega generalnega štaba, generalni polkovnik pl. Moltke, osebni prijatelj umrlega maršala Golc-paše, ki je slavil rajnega maršala kot preustrojitelja turške armade in kot moža, ki si je stekel veliko zaslug, da so postali odnošaji med Nemčijo in Turčijo tako prijateljski. Po končanem govoru je pl. Moltke omedlel in se zgrudil na tla. Zadela ga je srčna kap. Slovesnost je bila takoj končana.

Generalni polkovnik pl. Moltke je bil rojen 23. majnika 1848 in je bil nečak znanega Moltkeja, načelnika nemškega generalnega štaba v nemško-francoski vojni leta 1870. Ob izbruhu sedanje svetovne vojske je bil imenovan umrli pl. Moltke za vrhovnega strategičnega voditelja nemških armad, toda zbolel je kmalu po pričetku vojske, ko so nemške čete začele prodirati v Belgijo in Francijo. Na njegovo mesto je bil imenovan pl. Falkenhayn za načelnika nemškega generalnega štaba.

Binkoštni pastirski list nemških škofov.

Nemški nadškofje in škofje, izvzemši bavarske, so izdali skupen pastirski list, ki se je v cerkvah prečital na binkoštni ponedeljek. V njem stoji:

V težkih skrbeh smo izdali v adventu leta 1914 nekaj mescev po izbruhu vojske, skupen pastirski list do vas, v katerem smo vas vse pozivali, da delate pokoro in dajate zadoščenje, da bi po božjem usmiljenju kmalu doživeli konec vojske. „Še ni upanja na konec“, smo takrat rekli, „gotovo je le toliko, da nas čaka še mnogo hudega.“

Naša slutnja se je, Bogu bodi potoženo, uresničila, kakor sami znate. Kaznilni angel Gospodov še vedno plava z nabrušenim mečem nad krivdepolnim svetom. Vojskin plamen se še vspenja z nezmanjšano divjostjo. Pokazali smo takrat na globoke razloge, vsled česar nas je Bog tako trudo obiskal, na velikansko krivdo modernega sveta in moderne omike ter na kaznujočo roko pravičnega Boga. Bog udarja grešne narode, da jih ozdravi (Os. 6, 2.); z vojskino šibo jih hoče odpoklicati z njihovih krivih potov (Job 13, 2 in 8). Ob prvem vojskinem gromu so se tudi res upapolno pokazali cvetovi nravstvenega poboljšanja, pokore in zadoščevanja; kakor spomladni veter je šlo skozi dežele verskoprenovljenje. — Preljubi! „Našega naroda in naša lastna krivica je velika, zelo velika!“ tako smo vas takrat opominjali. „Dolgoletne pregrešnosti ne zbriše kratka pokora. Prava pokora zbriše krivdo, ne pa tudi vsake kazni.“ Božja roka še vedno z vso težo sloni na nas; jutranja zarja miru se še vedno noče pokazati na nebu. Kajpada, mi trdno zaupamo na Boga, ki nas je dosedaj varoval; zaupamo na našo pravično stvar, na naše vrle vojake, ki so izvojevali zmago za zmago in ki bodo nam izvojevali tudi slavepoln mir. Toda vsi čutimo in vemo: „Še več moramo zadostiti in še več pokore delati in več moliti. Bog skuša tudi našo vstrajnost“ (Jak. 1, 2 in 12). Vprašajte se, ljubi škofljani, sami in poglejte va-se! Kje je verskorazpoloženje, kje spokorni duh, ki nas je ob izbruhu svetovne vojske tako mogočno objel?! Kako smo držali svoje takratne obljube?

Nadškofje in škofje nato jako nujno prosijo dušne pastirje, naj skrbijo in delajo z vsemi močmi na to, da se srca vernikov prenovijo v duhu molitve, pokore in sprave.

Kako je sedaj v Istri.

Ko je na mesto deželnega odbora v Poreču stopila deželna upravna komisija, je hrvatsko-slovenskemu narodu po Istri odleglo, ker je videl, da je že vendar prišel konec paševanju poznane kamoraške klike, ki se ni ozirala ne na pravico, ne na zakon, marveč je ščitila in pospeševala samo interese svoje stranke. Tem večja radost je zavladala med našim ljudstvom, ko je upravna komisija objavila, da se bo na svojem delovanju držala strogo popolne enakopravnosti v Istri. To je tisto, kar so Hrvatje in Slovenci vedno zahtevali in kar zahtevajo tudi danes. Vsakemu svoje in kar vsakemu Bog da!

Uradovanje deželne uprave je bilo dozdaj izključno italijansko. Sedaj pa je uvedeno pravično načelo, da se z vsakomur občuje v jeziku njegove vloge ali govora, a v stvareh, ki se nanašajo na vso pokrajino, v obeh deželnih jezikih. Da se more to izvesti v redu, treba imenovati zadostno število novih uradnikov, usposobljenih za uradovanje v hrvatskem, oziroma slovenskem jeziku, ob enem pa treba zahtevati tudi od dosedanjih uradnikov, da si v določenem času pridobe tako usposobljenje.

Narod v Istri je z veseljem čul vest o rešitvi tistih mnogoštevilnih prošenj za ustanovitev šol, ki so (prošnje) ležale tudi 20 let nerešene pri deželnem odboru. S tem pa seveda še ni storjeno vse, marveč treba, da se šole tudi res odprejo. Sedaj mora deželni šolski svet odrediti ustanovitev vseh teh šol in šolske oblasti morajo prisiliti občine v zidanje ali pripravo potrebnih prostorov.

Poljedelstvo, posebno pa nekatere njene panoge (živinoreja, vinogradništvo, sadjarstvo, vrtnarstvo - primerno različnim krajem) morejo v Istri najlepše uspevati, ako jih vodi in pospešuje dobra uprava. A kaj naj stori upravna komisija z deželnim gospodarskim svetom, to je kolikor toliko odvisno tudi od vlade. Ali potreba je očitna, da se ta korporacija obnovi, pomladi, dvigne iz dosedanje letargije, da bo koristna za deželo.

Obenem obstoji v Poreču deželni gospodarski zavod, s katerim razpolaga deželna upravna komisija sama. Treba samo tudi s tem zavodom postopati po proglašenem načelu ravnopravnosti, pa bo dobro. — Sploh treba povsod prenehati v minolostjo italijanskega ekskluzivizma, treba, da tudi Hrvatje in Slovenci postanejo deležni dobrote nove uprave. Povsod

bodi mesta tudi njihovemu jeziku, treba držati poučne tečaje tudi za njih, kakor za Italijane. V tej smeri se nadejamo popolnega preporoda našega ljudstva.

Eden najvažnejših deželnih zavodov je gotovo zemljiški kreditni zavod za mejno grofijo Istro v Poreču (Instituto d credito fondiario). Pustimo pritožbe iz prošlosti na strani in glejmo v boljšo bodočnost. A, da pridemo do te, treba tudi pri tem zavodu izvesti popolno ravnopravnost. Upravna komisija je obdržala prejšnje popolnoma italijansko ravnateljstvo. Čujemo celo, da je dr. Innocenta Cherisich, bivšega asesorja, imenovala ravnateljem. Zakaj da je tako-le storila, to bo najbolje vedela uprava sama, toda nadejamo se, da to ne bo pomenjalo ovekovečenja italijanstva v kreditnem zavodu, marveč da se tudi tukaj prebije led, kakor drugod. Tudi v to upravo morajo priti hrvatski in slovenski ljudje, naš jezik mora predreti tudi v tem zavodu, toliko v uradovanju kolikor na zastavnih listih.

Še nekaj bi priporočili upravni komisiji v Poreču. Mnoge gradbe po deželi, posebno cest, so ostale nedovršene. N. pr. glasovita cesta iz Lupoglave v Lanišče, za katero se je delalo že vsaj 50 let, a je potrebna kot solnce božje. A, jih je mnogo važnih po vsej deželi, za katere je že vse pripravljeno, samo treba začeti z delom.

Ali ne bi mogla upravna komisija vzeti stvar v roke in poprašati, da-li se ta dela ne bi mogla izvršiti z vojnimi ujetniki? Mislimo, da bi vojna uprava rada ustregla taki zahtevi, ker so nekatere ceste — kakor gori omenjena ali ona iz Pazina preko Gologorice v Plomin in še druge — velike važnosti za celi promet.

„Hrvatski List.“

Gospodarski posvet sporazuma.

Uradna francoska poročevalnica „Agence Havas“ razširja v nevtralnem inozemstvu mnenja listov o pariškem posvetu. Med drugim objavlja tudi sodbo „Tempsa“, ki sodi, da od teoretičnih razmotrivanj ne pričakujemo ničesar, kar bi bilo vojaško in politično važno. Pravi: Z lord Georgesem se strinjamo, da gre pred vsem za to, da dobimo vojsko. Največjo napako storimo, če ustvarimo za dobo po sklenjenem miru carinsko unijo za to, da zapremo nemško-avstrijsko-ogrsko carinsko akcijo. Z vsemi sredstvi moramo marveč preprečiti, da se ne ustanovi nemško-avstrijski načrt o ustanovitvi osrednje Evrope. Ne varajmo se, to vprašanje je življenjskega pomena. Ustvaritev osrednje Evrope je glavni smoter osrednjih velesil Če dosežejo svoj smoter, je zmagala — Nemčija in na tem izpremene ničesar več vsi carinski tarifi celega sveta. Gre zdaj za to, da se ustavljamo z vojsko samo tej ustanovitvi. List opozarja na znake, da se na tem načrtu trajno deluje; dalje opozarja na veliko obsežnost po osrednjih velesilah zasedenega ozemlja, na balkanski pohod, na nadaljevanje zgradbe železnice v Bagdad in na spise nemških gospodarskih politikov Lista, Neumanna in Helfericha. Uspeh bo dosegla le sila, ne pa posveti in carinski tarifi.

Rusko bojišče.

Černovice so padle. Naše najnovejše uradno poročilo pravi, da se posadka obmostja pri Černovicah ni mogla več držati ter da se je pred sovražno premočjo umaknila. Sovražnik si je po noči izsilil prehod čez Prut in je vdrl v Černovice. Naše čete so se umaknile iz mesta. Tako so Rusi zopet postali gospodarji mesta, po katerem so tako hrepeneli in za koje so žrtvovali na tisoče vojaštva. Zavzetje Černovic je pred vsem političnega pomena, ki ga bo seveda na vsa usta izrabljal četverosporazum. Strategično pa Černovice ne pomenijo dosti, o čemer so se Rusi že prej lahko do dobra prepričali. Na ostali fronti Rusi ne morejo zaznamovati nobenih vspehov. Naše središče med Tarnopolom in Sapanovom stoji trdno in neomajano. V Voliniji, kjer se vršijo zelo krvavi boji, pa smo celo napredovali. Severno od Lipe, ki se steka v reko Styr, severno od kraja Gorohov, in pri kraju Lokaczy smo se pomaknili nekoliko naprej. Nemške čete pa so se med cesto Kowel—Luck in odsekom reke Turyje, ob kateri leži mesto Kowel in katera se steka v Pripjet, krepko ustavljale ruskim napadom ter so ujele veliko ruskega moštva.

Ob Dnjestru.

Dne 15. junija so naši južno od Dnjestra, to je v področju Pflanzer-Baltinove armade, odbili sovražne napade. Sovražna konjenica je bila severno od Černovic od naših hudo poražena. Dne 16. junija so naši Rusom pri kraju Niezviska zopet preprečili prehod čez reko Dnjestr.

Ob Strypi.

Pri kraju Visniovczik (ob Strypi), severno od Bučaca, se je zadnje dni razvila izredno krvava bitka. Odločitev še ni padla.

V Voliniji.

V Voliniji so se dne 15. junija razvili zopet hudi boji. V odseku Stochod—Styr so naši odbili več sovražnih prehodnih poizkusov. Tudi dne 16. junija so se na prostoru ob Lipi in sicer pri kraju Lukač ter v odseku Stochod—Styr vršili izredno srditi boji. Naši so sovražnikovo prodiranje ustavili.

Rusi imajo v Voliniji 1,750.000 mož.

Iz Londona se poroča, da imajo Rusi v Voliniji zbranih 1,750.000 mož. V Moskvo je došlo poleg tega še devet sibirskih divizij, katere pa radi pretrganih železniških zvez ne morejo spraviti na fronto.

Ruska uradna poročila.

Petrograd, 14. junija.

Na celi fronti od Polesja do rumunske meje porivajo naše čete sovražnika še dalje nazaj. Včerajšnjega dne je bilo ujetih 20 avstrijskih častnikov in 6000 mož, uplenjenih 6 topov, 10 strojnih pušk in veliko municijskih vozov, tako da znaša celokupna svota ujetih od začetka ofenzive 1720 avstrijskih častnikov, 120.000 mož, uplenjenih je bilo zavsem 130 topov in 260 strojnih pušk. Več sovražnih čet je po bojih od 6. do 11. junija popolnoma razpršenih, kar dokazuje dejstvo, da so ujele čete generala Čerbačeva na razmeroma majhnem prostoru 414 avstrijskih častnikov in 17.000 mož, nadalje uplenile 29 topov, 34 strojnih pušk in 36 municijskih vozov ter mnogo drugega vojnega materijala.

Došla poročila pravijo, da je pustil sovražnik mestoma tako velike množine ležati na tleh, da še v kratkem času ni bilo mogoče prešteti tega gradiva. Na enem samem prostoru smo uplenili gradiva za gradbo poljskih železnic za 30 verst.

Na cesti Vladimir—Volynskij je bil sovražni odpor zelo hud. Prišlo je do bojev zahodno od vasi Zaturcy (25 km zahodno od Lucka), na cesti med Luckom in Vladimir-Volynskijem. Na ozemlju Zaturcy so napravili naši kozaki sijajno atako (napad) in so pobili eden sovražni švadron.

Zahodno od mesta Dubno so naše čete vrgle sovražnika in so prodirale čez vas Demidovka. Južno-zahodno od mesta Dubno so zavzele vas Kozin (25 km južno-zahodno od mesta Dubno, severno od Bučaca).

Na ozemlju ob desnem bregu reke Strype je napravil sovražnik hude protinapade. V včerajšnji bitki se nam je posrečilo, da smo vrgli sovražnika in zasedli višine na zahodnem bregu reke Strype na ozemlju pri Hajvoronki in Bobulinci (20 km severno od Bučaca).

Južno od Dnjestra smo zasedli Snyatin. Boj za obmostje pri Černovicah se nadaljuje. Na severnozahodni fronti ob reki Dvinsk so Nemci hudo obstreljevali most pri Uexküllu. Južno od Smorgona smo odbili sovražnika, ki se je skušal približati našim jarkom. Na ozemlju pri mestu Baranoviči in nadalje proti jugu notri do ozemlja Polesja so se včeraj vršili spopadi s precej močnimi sovražnimi silami.

Petrograd, 15. junija.

Ofenziva generala Brusilova je trajala tudi še včeraj. Na raznih delih fronte smo iznova zajeli moštva in vojni plen. Sovražnik je nadaljeval svoje napade na več mestih in se je ustanovil v svojem novem ozemlju. Po sedaj izpolnjenih poročilih so se ugotovila naslednja natančna števila vojnih ujetnikov in vojnega plena: 1 general, 3 polkovni poveljniki, 2467 častnikov, 5 polkovnih zdravnikov, okoli 150000 vojakov, 163 topov, 266 strojnih pušk, 131 bombovk, in 32 minovk.

Francozi o ruski ofenzivi.

Ugledni francoski socialist Herve piše o ruski ofenzivi: Izučeni po prevarah, ki smo jih doživeli v dosedanji vojski, hočemo biti previdni. Tokrat nočemo klicati „zmaga.“ Vprašati se moramo, ali bodo Rusi imeli dovolj municije? Ali ne bodo Nemci s tem, da začnejo na severni fronti s protiofenzivo, odtegnili mnogo ruskih čet?

Italijansko bojišče.

Na italijanskem bojišču so manjši boji. Italijani so obnovili svoje napade na našo soško fronto, a brez uspeha. Na nekaterih krajih, zlasti pred goro Sv. Mihaela in pred višino severno od tolminskega obmostja se dobro pripravljeni italijanski napadi vsled našega ognja niti niso mogli razviti. Tudi na koroški, dolomitski fronti in v prostoru pri Asiagu in Arsieru skušajo Italijani napadati, toda nikjer niso

LISTEK.

Anton Kržič ob sedemdesetletnici.

Skromno in tiho, kakor je preživel vse svoje dobrih del bogato življenje, je v Ljubljani obhajal te dni vlč. g. Anton Kržič, častni kanonik ljubljanske škofije, c. kr. profesor v pokoju, vitez Franc Jožefovega reda, svojo 70letnico v nezlomljeni moči, v čvrstem zdravju in še vedno pri delu kot urednik „Vrtca“, „Angelčka“ in „Detoljuba.“ Kanonik Kržič slovi kot katehet-strokovnjak; on je preživel vsa svoja delavna leta v pouku in vzgoji mladine, dolgo vrsto let kot katehet pri uršulinkah v Ljubljani in potem kot profesor na ljubljanskem učiteljišču. Pisal je veliko za razne liste, dobro znana je njegova knjiga „Osmero blagrov“, ki je izšla že v drugem natisu, preložil je na slovenski jezik Frančiška Salezija, „Filotejo“, izdal nebroj mladinskih spisov in še sedaj neutrudljivo urejuje tri mladini namenjene liste. Profesor Kržič je posebno skrbel za svoje učiteljiščnike; ustanovil je zanje podporno društvo „Pripravniški dom.“ Ime kaže, kakšne namene ima s tem društvom. Rad bi oskrbel učiteljskim kandidatom dom, kjer bi se pošteno vzgojevali in temeljito izobraževali.

V teku nekaj let je s svojo vstrajno agitacijo, z dohodki od svojih listov in z lastno podporo zbral kanonik Kržič v ta namen blizu 150,000 K; upanje je torej opravičeno, da se sčasoma tak dom postavi, ki bo za kanonika Kržiča „monumentum aere perennius.“ Dočim drugi pri 70 letih počivajo, on še vedno dela marljivo kakor mravlja. Cerkev in država sta ga odlikovali in s tem priznali njegovo vsestransko blagoslovljeno delovanje; dobri Bog pa, ki edino Njemu posvečuje vse svoje življenje in svoje delo, ga osrečuje v pozni starosti s telesnim in duševnim zdravjem in mi le iskreno želimo, da preživi kanonik Kržič še marsikatero leto v naši sredi, z besedo in vzgledom nas spodbujajoč na delo za vsestranski napredek, zlasti za živo versko mišljenje in življenje.

Na mnoga leta!

Svetnik Krajnik.

Spisal Jos. Stariha.

Sodni svetnik Krajnik se je popoldne izprehajal po mestu. Dolgo že ni bil zunaj, bolezen ga je bila prikljenila na posteljo in ga mučila že cele tedne. Nihče ni dohajal k njemu med tem časom, razven stare in bolehne soproge; prijatelji in nekdanji tovariši so se ga izogibali zaradi njegove sitnosti že poprej, koliko bolj sedaj, ko bolezen človeka le še pokvari, da ne postane samo še sitnejši, pač pa celo neznosen. Otrok ni imel razen hčere, ki pa je bila že omožena v oddaljenem mestu z nekim profesorjem. In tako je bil torej popolnoma zapuščen in v tej osamelosti je morala prenašati soproga dolge očitke, ki so jo trpinčili podnevi in ponoči. Kaj se je godilo v tem času po mestu, o tem ni imel ne duha ne sluha, kaj se je godilo na bojiščih, to je posnemal iz časopisov, ki jih je imel v roki od jutra do večera in celo še po noči. Ležali so po njegovi postelji razmetani in razgrnjeni, poleg njih različni zemljevidi, opremljeni z raznimi noticami, nasejani z zastavicami, da so bili že vsi preluknjani. Kadar je prestavil zastavice naših naprej, se je zadovoljno smehljal in si mel bele roke, da so izgledale kakor voščene. Takrat je prijel tudi čašo vina, ki ga je imel navadno zraven postelje, in jo je v dušku zvrnil na zdravje armade in ponosno je zavihal osivele brke kvišku. Kadar je pa moral z zastavicami retirirati samo za spoznanje, je rezko poklical soprogo in jo začel oštevati, kakor bi bila ona vsega kriva. Tako si je ustvaril lastno mišljenje o vseh vojnih dogodkih in se ga je držal trdovratno. Soproga pa je imela poleg vseh sitnosti to dobroto, da ji ni bilo treba čitati časopisov in da je vselej že iz moževega nastopa spoznala situacijo armade.

Nazadnje je vendar ozdravel, začel je počasi vstajati in danes je bilo prvič po dolgih tednih, da se je izprehajal po mestu. No, kako se je vse izpremenilo! Saj ni skoro nikjer več videti navadnih ljudi, povsod samo vojaške uniforme, povsod rožljanje sabelj, izza vsakega ovinka trdo korakajoče čete, tu polni proviantni vozovi in izmučeni konji. Vse vprek iz ulice v ulico, iz mesta v vasi, iz vasi v mesto. In povsod dosedaj neznan šum, poseben vonj, ki ga poprej mesto ni poznalo. Po gostilnah vojaštvo, po trgih in ulicah vojaštvo, po cerkvah vojaštvo, po prodajalnah in izprehajališčih vojaštvo, na poti iz tega na oni svet menda tudi samo vojaštvo. Vmes ranjenci različnih stopinj, bledi in usmiljenja vredni.

Svetnik Krajnik je stopal počasi iz ulice v ulico, nastopil nazadje pot okoli mesta in čudne misli so vrele v njegovi glavi. Opiral se je ob palico, udaril včasih z njo po kamenu na cesti ali po deblu v drevoredu in videti je bilo, da ni popolnoma zadovoljen s svojim prvim izprehodom, ki je tako hrepenel po njem. Nekaj mu je zapiralo sapo, nekaj težkega je ležalo v vzduhu in iz njega pritiskalo na njegove prsi.

Na oglu pri gledališču se mu približa mlad in tuj človek in molče iztegne desnico proti njemu. Go-

uspeli. Naši so blizu švicarske meje odvzeli Italijanom dve gorski višini.

Italijani še vedno nimajo novega ministrstva. Nihče noče prevzeti vlade in odgovornosti, ker je v Italiji javno mnenje v veliki večini proti nadaljevanju vojske.

Na Doberdobu.

Italijani so dne 15. junija zopet z veliko silo napadali naše postojanke na južnem delu Doberdobske gorske planote. Mi smo vse napade krepko zavrnili. Tudi naslednji dan, dne 16. junija, je bilo sovražno delovanje na Doberdobu zelo živahno. Lahi so napadali v smeri od morja proti naši postojanki pri Bagni. Bili so odbiti. Vzhodno od Tržiča je prišlo do bojev z minskimi metači in z ročnimi bombami.

Na tirolski fronti.

Naš III. armadni zbor se je tekom osmih dni popolnoma polastil gore Meletta. Infanterija je med tem, ko je artilerija neprestano obstreljevala sovražne postojanke, zavzela po vrsti še sledeče gore: Cengio Barco, Dannociobelmonte in Mellerle. Na planoti pred Asiagom se vrši srdit artilerijski boj. Dne 16. junija so Italijani naše postojanke južnozahodno od Asiaga in v prostoru pri gori Monte Meletta napadli z močnimi silami, a so bili odbiti. Na skrajnem zahodnem krilu naše tirolske fronte so naši Italijanom dne 15. junija odvzeli gori Tukett in Madač v Ortlerskem gorovju.

Avstrijske bombe v mestu Schio.

„Corriere della Sera“ piše: Cilj avstrijskega ofenzivnega sunka je brez dvoma mesto Schio, ki se radi bogate industrije imenuje „italijanski Manchester.“ Civilno prebivalstvo pa še mesta ni zapustilo, dasiravno že padajo težke avstrijske granate na to mesto.

Katoliška in socialistična stranka za mir.

Švicarski list „Züricher Neueste Nachrichten“ je dobil dopis iz Rima, iz katerega je razvidno, da se je v italijanski zbornici ustanovila zveza socialistov in katoličanov, katera zasleduje cilje, ki imajo namen pripravljati pot za mir. Enotnemu postopanju obeh struj se ima Salandra zahvaliti za svoj padec. Giolittijevi pristaši so se baje s tema dvema skupinama igrali pod enim klobukom. Dnevni red v laški zbornici, ki se je najprvo od te strani predlagal, se je glasil: „Sedanji člani ministrstva, ki so iz notranjepolitičnih namenov ljudstvo nahujskali na vojsko in še to delo nadaljujejo, in tako skušajo resnična dejstva proti pravici in svobodi potlačiti, so nezmožni, da bi vodili državo. Ti možje se morajo z novimi, svobodnejšimi in razumnejšimi ministri nadomestiti, ki bodo vedeli nepotrebnemu prelivanju krvi napraviti konec.“ Boselli pa je pri svoji sestavi ministrstva zato naletel na tako velike težave, ker je del politikov, ki bi naj vstopili v njegovo ministrstvo, še zahteval, da se Nemčiji napove vojsko, dočim zmerni možje, ki so že siti angleškega vpliva in že dovolj dobro poznajo utrujenost ljudstva, nočejo nič vedeti o nadaljevanju vojske. Največje zanimanje je zdaj obrnjeno na Bisolattija, kot zastopnika ideje, ki je za brezpogojno nadaljevanje vojske, in na Sonnina kot glavnemu zastopniku Anglije in prostozidarjev.

Francosko bojišče.

Francozi so na levi strani Moze zadnje dni z velikimi silami napadali nemške postojanke na južnem pobočju „Mrtvega moža.“ Posrečilo se jim je začasno pridobiti nekaj nemških postojank, a so bili pozneje zopet vrženi nazaj. Na desni strani Moze so se vršili manjši boji v thiaumontski kotlini, sicer pred Verdunom ni nič posebnega. Dne 16. junija je imela francoska zbornica strogo tajno sejo, v kateri se je govorilo o Verdunu. Vloženih je bilo 9 interpelacij radi brambe Verduna.

Grška.

Blokada Grške omiljena?

Londonski listi poročajo: Ker je odrejena demobilizacija grške armade, je ententa strogo blokado Grške omilila ter pripušča zopet uvoz živil v omenjeni smeri. Solunske grške oblasti še niso dobile demobilizačnega ukaza.

Rumunija.

„Berliner Tageblatt“ poroča iz Bukarešte:

„Dreptaten“ je iz informiranih krogov izvedela, da je položaj Rumunije znova dospel v kritičen štadij, ker poskuša četverosporazum z vsemi sredstvi, da zopet dobi že izgubljeni vpliv na rumunsko politiko. Četverosporazum je pred par dnevi pozval rumunsko vlado, da naj se izjavi o svojih političnih načrtih.

Rumunski socialdemokrati so dne 15. jun. sklenili, da se hočejo z vsemi sredstvi boriti proti vstopu Rumunije v svetovno vojsko.

Ali bo Švica posredovala za mir?

V švicarskem zveznem svetu je član zveznega sveta Scherrer-Fallemann, kakor se dne 15. junija poroča iz Berna, vprašal, zakaj Švica ne posreduje za mir: Nato je načelnik švicarskega političnega urada, zvezni svetnik Hoffmann, kateri opravlja v Švici posle zunanjega ministrstva, v glavnem sledeče izjavil:

„Časnikarske vesti o posredovanju drugih nevtralnih držav je treba presojati z veliko previdnostjo. Te časniške vesti se lahko označijo kot netočne. Zvezni svet se že delj časa nahaja v stalni zvezi z drugimi nevtralnimi državami, a ne more o tem nič natančnejšega poročati. Nevtralci imajo glasom točke 30 haške pogodbe iz leta 1893 brezdvomno pravico, da ponudijo bojujočim se strankam svoje posredovanje. S stališča mednarodnega prava se tako posredovanje ne more smatrati kot čin neprijaznosti proti kaki državi. Sedaj pa obstoji ta nevarnost, da bi se tako posredovanje od ene strani bojujočih se strank drugače razlagalo. V sedanji krizi, v trenotku najvišje vojaške napetosti, ki se je sedaj pojavila, bi poskus takega posredovanja ne bil na mestu. Razumljivo je Scherrerjevo stališče, če govorimo kot nevtralci, da je sedanji čas pripraven za mirovno posredovanje, ker nevtralne države gotovo nimajo nobenega interesa na tem, da se mir sklene na bojišču ene ali druge države, ker smatrajo, da je za nje zelo ugodno, ako se obdrži ravnotežje med velevlastmi. S stališča vojskujočih pa je zadeva lahko zopet drugačna. V tem oziru je treba največje previdnosti. Tukaj ne more biti naša zadeva, in tudi ne zadeva kake nevtralne države, da bi se vojskujoče vprašalo, kakšni so njih lastni interesi. To morejo edino sami odločiti. Ako bi torej čisto naravne izjave in želje za mir došle na zvezni svet, bo moral ta pomisliti, da mora vlada ohraniti hladno glavo in da srce ne sme preveč govoriti. Vlada mora hladno razmišljati, ali je sedanji mednarodni položaj pripraven za posredovanje ali ne. Vsi sklepi, vsi shodi, vse prireditve za mir ne morejo tega stališča zveznega sveta spremeniti. Zvezni svet more le dati zagotovilo, da bo prejkoslej z veliko pozornostjo zasledoval potek dogodkov in se bo kot prvi čutil srečnega, če bo k dosegi skorajšnjega miru kaj pripomogel. Glede vprašanja sklicanja splošne konference vseh držav v svrho posvetovanja o pravnem redu glede rešitve vseh mednarodnih vprašanj, pa moram izjaviti: Zvezni svet je bil glede tega vedno na jasnem, da bo prva dolžnost vsake nevtralne vlade, da sodeluje pri zopetni gradnji razrušenega mednarodnega prava in da imajo nevtralne države v prvi vrsti svoj življenski interes na tem, da svoje svete, tako gosto kršene pravice zopet postavi na podlago, kakor jih je treba na podlagi sedanjega mednarodnega prava. Zvezni svet si mora tudi v tem vprašanju ohraniti prosto roko glede sredstev in si ob enem tudi izbrati primerni čas za dosego tega cilja. Upajmo, da ni več daleč tisti trenotek, ko bo zvezni svet mogel odgovoriti ne samo s tolažilnimi besedami, ampak z dejanskimi poročili. Drugega odgovora se še danes glede tega vprašanja ne more dati.

Državni proračun za l. 1916—1917.

Češki „Narodny Listy“ poročajo, da se bavi sedaj vlada s sestavo državnega proračuna za finančno leto od 1. julija 1916 do 30. junija 1917. Vlada hoče proračun z vsemi posameznostmi objaviti. Pri tem je treba v prvi vrsti misliti, kako pokriti obresti vojnih posojil.

Volitev v Ameriki.

Londonski Reuter poroča dne 15. junija iz St. Louisa: Demokratični volilni odbor je zopet enoglasno imenoval Wilsona za kandidata za predsednika in Marchala za podpredsednika severnoameriške ljudovlade.

Politične vesti.

V Dalmaciji pred letom dni. Iz Splita poročajo, da so Italijani že nekoliko mescev pred napovedjo vojne kaj objestno nastopali. V tistem času so najbolj širili italijanske liste, pisane z namenom, da bi begali in sejali malodušje v naših krajih. Te liste so utihotapljali mornarji in kapitani njihovih parobrodov, s katerimi so dovažali nekaj hrane, ali, kolikor

---

spod svetnik dvigne glavo. Nasproti mu gleda bled, izsesan obraz in iz njega sušica, ki mu je stisnila rame in izplahnila ozke prsi. Svetnik obstane in odgovori:

„Tako mlad, pa beračiš — kaj je s teboj?“

Oni umakne desnico in pogleda v tla.

„Nič ne odgovoriš?“

„Vprašujočim nimam kaj odgovarjati — govori dovolj glasno moj zabuhli obraz in vpijejo moje izpite oči.“

Svetnik nekoliko pomisli.

„Ali si sam?“ vpraša čez nekoliko časa.

„Tukaj sam —“

„Ne vprašam tega.“

„Žena in otroka sta doma.“

„Znan mi je tvoj obraz, nekje sem ga videl — pelji me v svoje stanovanje!“

Počasi stopata dalje. Svetnik udriha s palico po deblih in misli in misli, tujec leze vedno bolj skupaj, z vsakim korakom je neznatnejši. Kakor bi hotel zlesti v zemljo in se zariti vanjo.

Pred napol razpadlo predmestno hišo se ustavita. Po polzkih, umazanih in vlažnih stopnicah pelje tujec svetnika navzdol do nizkih, začrnelih vrat. Iz vseh kotov diši po plesnjivosti, po pokvarjenih živilih, po kislem. Svetniku se usfavi noga, tesnoba mu leže na prsi.

„Kaj namerjaš — čemu me vodiš v to klet? — Ako misliš kaj hudega, vedi, da imam samokres pri roki“, de svetnik.

Tujec se prisiljeno nasmehne:

„Res — ni posebno zaupanje zbujajoče to moje stanovanje.“

In odpahne duri, da zaškripljejo.

V poltemi se svetnik počasi razgleda. Kri mu zaledeni v žilah, oči se izbulijo. Na kupu slame tam v kotu se nekaj giblje, dvoje, troje živih bitij.

„To je moja žena in oba otroka“, opomni tujec, „Ponudil bi vam stol, da sedete, pa ga nimam in vem, da bi tudi ne sedli. Žena leži že tri mesce, jetična je. Pa bi morda še kdaj vstala, ali, gospod — glad jo spravi te dni pod zemljo. In otroka in mene. Pa bolje prej, nego pozneje.“

Svetnik se obrne, neznosen mu je pogled, in v želodcu se mu dviga.

„Pojdiva na zrak — tam govoriva dalje.“

Težko se oddahne gori nad stopnicami.

„Pripovedujte — nakratko — kako ste prišli tako daleč?“

In tujec začne naglo in v presekanih stavkih svojo povest:

„Bilo je drugače še pred nedavnim časom. Ko sem se pred štirimi leti poročil, se mi je smejala bodočnost še vsa vesela nasproti. Moje roke so bile, moja vera v življenje neomajna. Znal sem delati za dva, za tri, ako treba. Ni bila sicer velika moja služba, prihraniti se ni dalo ob njej še ničesar, ali izhajalo se je pošteno. Kdo bi si bil mislil, da se izpremeni tako kmalu? Ko je izbruhnila vojna, so nas odpustili iz službe vse delavce, niso nas več potrebovali. Iskal sem službe drugod, a tedaj sem že začutil neko omotico v svoji glavi, neko utrujenost in zaspanost v svojih žilah. Morali so tudi drugi opaziti to izpremembo na meni, zakaj nihče me ni hotel sprejeti, povsod je bilo drugih dovolj. Cele dneve in tedne sem pretekal od hiše do hiše, od vasi do vasi, od mesta do mesta. Nikjer nič. Ponudil sem se prostovoljno k vojakom, da bi vsaj moji dobivali podporo in se tako preživeli, toda niso me hoteli sprejeti, preslab sem jim že bil. Od gladu in mraza je zbolela žena, umira z otrokoma vred. Vi ne veste, kako zavidam vojake na bojiščih. Nimajo dobrega, a slabšega ne morejo imeti od mene, ko vsaj vedo, da jim je za silo preskrbljena družina. Njih muke niso težje od mojih.“

Umolknil je in gledal v tla, ustnice so se mu tresle razburjenosti, roke gladu in pomanjkanja.

„Nisem vajen beračiti, gospod“, je izpregovoril vnovič in nekaj grozno bolestnega in obupnega bilo je v tem glasu.

Svetnik se je nervozno premikal, prestopal z noge na nogo in vlekel svoje osivele brke, kakor da bi jih hotel izpuliti. Nato je segel v žep.

„Nate, za sedaj to — za danes — za nocoj — preskrbite si drv in tople hrane — jutri bomo dalje govorili.“

Tujcu so se oči razširile in rudečica je šinila v njegova lica. Skoro se mu je zašibilo koleno, padel bi bil pred svetnika, ko je videl v svoji roki — dvajsetak. Ni vedel, ali bi se smejal ali jokal, toda čutil je nepopisno hvaležnost v svojem srcu in vskliknil je iz dna duše:

„Še so dobri ljudje na svetu — samo da bi ne bilo tako težko človeku, ki mora sprejemati take dobrote!“

Drugi dan so se začeli tudi še drugi zanimati za ubogega siromaka, zbrala se je čedna svotica, ki je poživila ubogo družino in skoro si ta drzne upati na boljše čase, ko mine bolezen, ko se zopet najde delo in zasije lepše solnce.

Svetnik je pustil svoje časopise in zemljevide. Njegovo oko iztiče po mestu za siromaki, ki so padli v nesrečo brez lastne krivde in pomaga — veliko pomaga!

Doma pa ima soproga mir od jutra do večera, ko se svetnik blaženo prismehlja skozi vrata in kmalu nato sladko zaspi.

bolj se je bližal dan 23. maja, tem manj testenin, sočivja, krompirja, a tem več zelja in povrtnin. Z aprilom pa so začele denunciacije od strani nekaterih italijanskih podanikov, nastanjenih v Splitu, ako je kateri parnik kontrobandski dovel živil (testenine in riža itd.) za kakega trgovca. Denuncirali so jih pri zadnjem konzulu v Splitu, imenom Rotolo, ki se je one dni izprehajal največ na obali in se vedno veselo in na glas razgovarjal, se šalil, smejal, kakor da bi z vsako kretnjo, vsako besedo hotel reči: Še malo časa in Split bo naš! Tudi potem, ko je moral oditi, se je ta konzul na potovanju v Prijedoru tako vedel, da so ga morale oblasti opominjati. One dni so italijanski podaniki po vrsti odhajali v Italijo, ker so bili pozvani pod orožje. Med njimi je bilo tudi nekaj priprostih Puljizov, ki so bili nekoliko v skrbeh. In morda jim je bila ločitev od naših krajev, kjer so lepo živeli, vendar težka. Bilo pa je tudi takih, ki so ponosno šepetali, da odhajajo kot gostje, a povrnejo da se kot gospodarji! Neverjetno je, kako se ti Lahi precenjujejo in kako — se ne poznajo. Niti zaničevanje od strani naših ljudi jih ni spametovalo, da bi bili previdneji. Italijanski konzul je tedaj budno pazil, ako je v kakem našem listu kaka protiitalijanska beseda, ali če bi kak duhovnik po okolici kaj sumljivega rekel o „nevtralnosti“ Italije in vedno je bil pripravljen, da bi izzval kako afero. Občutili so toliko potrebo po sporih, četudi so naše oblasti vešče postopale. No, četudi naši državniki niso želeli vojne z Italijo — je bil naš pošten narod v svoji duši uverjen, kako se vse to konča in da bo z Italijo obračunati enkrat za vselej.

Za reorganizacijo državne in avtonomne uprave v Istri. Deželna upravna komisija za Istro je nameščena in deluje v Poreču. Te dni je priobčil list „Polaer Tagblatt“ vrsto člankov, kjer je zahteval, da bi se naj vse glavne oblasti v Istri osredotočile v Pulju, kakor n. pr.: okrožno sodišče, trgovska zbornica, deželni odbor itd. Puljski „Hrvatski list“ izjavlja, da se v načelu strinja z nemškim listom, meni pa, da prvi korak na tej poti naj bi se storil glede avtonomne (deželne) uprave, kakor se je že zgodilo glede okrožnega sodišča in trgovske zbornice, ki sta de facto že odpravljena iz Rovinja. Tudi deželna upravna komisija z vsemi uradi in zavodi bi se morala preseliti iz Poreča, kjer je radi neugodnega položaja in slabih komunikacij jako ovirana v poslovanju, posebno pa na občevanju s strankami in mesti širom Istre, a niti ne omenjamo nesrečnega poreškega ambijenta, ki je tudi v minolosti mnogo zakrivil v istrskih političnih nezgodah.

Madžari v Belgradu. „Belgradi Hirek“, madžarski list, je pričel izhajati s 1. junijem v Belgradu.

Poljska spomenica o poljskem vprašanju. Tajništvo Poljskega kluba poroča, da se je politična komisija temeljito bavila s političnimi razmerami poljskega ozemlja. Dne 10. junija je načelnik vitez Bilinski zunanjemu ministru baronu Burianu in ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu izročil spomenico, v kateri Poljski klub opozarja na tesno zvezo poljskega vprašanja z interesi avstrijske monarhije in na sredstva, ki bi znala voditi do zaželjene rešitve poljskega vprašanja.

Častni spor Bethmann-Hollweg—Kapp. Nemški državni kancelar je v državnem zboru ostro bičal brošuro generalnega krajinskega ravnatelja Kappa v Königsbergu, ki mu je predbacival nesposobnost in slabotnost. Kancelarjevo kritiko je Kapp smatral kot razžaljenje časti ter zahteval od kancelarja zadoščenje. Kancelar je izjavil, da je to bila javna, uradna kritika, ki jo je narekoval ozir na državni blagor, in da odklanja vsako osebno razpravo. Kapp pa s tem ni zadovoljen ter izjavlja, da si bo pridobil zadoščenje v trenutku, ko državni kancelar ne bo imel na svoji strani varstvo vojne, svoje stališče in zatiranje časopisja.

C. E. Hughes. Kandidat republikanske stranke za mesto predsednika Združenih držav severoameriških je torej Charles Evans Hughes. Ta je rojen v Glensfallsu blizu Novega Jorka dne 11. aprila leta 1862. Po izvršenih vseučiliških naukih je postal sodnik pri sodišču v Novem Jorku. Od leta 1891 do 1900 je bil tudi profesor prava. Leta 1905 ga je že republikanska stranka hotela kandidirati za župana v Novem Jorku, a on te kandidature ni sprejel. Od leta 1907 do 1910 je bil v Novem Jorku guverner, leta 1911 pa je postal sodnik pri najvišjem sodišču v Združenih državah.

Tedenske novice.

Zopet slovenski duhovnik zadet od laške granate. Na binkoštni ponedeljek je laška granata v Št. Petru pri Gorici zadela vpokojenega vikarja vlč. g. Antona Bratina. Stal je pred cerkvtjo in se je pogovarjal s Šentpetrani glede gospodarskih zadev. Č. g. Bratino so zanesli v bližnjo hišo, kjer mu je dekan č. g. dr. Knavs še podelil sv. poslednje olje. A nato je kmalu izdihnil. Poleg njega je bilo ubitih še pet drugih, ranjenih pa 15 oseb. Rajni je bil mož zelo blagega značaja in se je posebno veselil napredka naše krščansko-socialne organizacije, kateri je v o[illegible] določil znatne svote. Svetila duhovniku-junaku večna luč!

Odlikovan slovenski vojni kurat. Č. g. Viktor Lunder, duhovnik lavantinske škofije, vojni kurat v garnizijski bolnišnici štev. 7, prideljen mobilnemu rezervnemu špitalu štev. 6.3, je bil odlikovan z duhovniškim zaslužnim križcem II. razreda na belo-rudečem traku.

Posvečevanje duhovnikov v somboteljski škofiji (na Prekmurskem) se je vršilo dne 8. junija. Posvečenih je bilo osem novomašnikov.

Vesti od ogrskih Slovencev. Sobočka poštna odpraviteljica je imenovana za redno poštarico v Boržo v županiji Marmaroš. — V Kaniži je Jožef Varga zahteval za gosko 90 K. Redarstvo mu je gosko odvzelo, mu plačalo za njo 29 K, a ga potem zaradi navijanja kaznovalo na 160 K globe. —Toča je obiskala Medmurje in je v Dolnji Bistrici napravila precej škode. — Rusa je ubil kmet Andraž Kritter iz Vojte, v županiji Temes, ker je hotel njegovo ženo oskruniti.

Iz justične službe. Višjesodni svetnik dr. Ivan Presker v Ljubljani, bivši mnogoletni obče priljubljeni predstojnik okrajnega sodišča v Ormožu, je stopil v pokoj. Pri tej priliki je prejel najvišje pohvalno priznanje za svoje mnogoletno in vestno službovanje.

Za Rudeč križ se je nabralo v tednu Rudečega križa v cerkvah lavantinske škofije častno svoto 17.530 K.

Zaklad za vdove in sirote. C. i. kr. vojno poveljstvo v Gradcu nam javlja, da oskrbuje zdaj sledeče zaklade: 1. Zaklad za vdove in sirote po častnikih, znaša vsega skupaj 347.664 K 37 vin.; 2. zaklad za vdove in sirote po moštvu, znaša 146.929 K 57 vin.; 3. zaklad za zdravilišče Einöd, znaša vrednost 50.000 K; 4. zaklad iz najnovejših doneskov 104.325 K 50 vin. — Za podporo iz zaklada za sirote in vdove po moštvu je bilo dosedaj devet prosilcev. Zahvaljuje in priporoča se vsem darovalcem: podmaršal pl. Mattanovich.

Sprememba mej širšega vojnega ozemlja. Z razglasom notranjega ministrstva so bile meje jugozapadnega vojnega ozemlja tako spremenjene, da so bili okraji Gröbming, Lietzen, Ljubno, Bruck, Mürzzuschlag, Gradec, Weiz, Hartberg in Feldbach iz širšega vojnega ozemlja izločeni. Meje ožjega vojnega ozemlja so ostale neizpremenjene.

Stavbni pisarji za Črnogoro. V „Tagesposti“ beremo, da stavbno vodstvo c. in kr. vojaškega poveljstva v Gradcu išče za zgradbo cest v Črnigori izven mest izvežbane stavbne pisarje. Čim prej naj se oglasijo vojni invalidi, ki znajo mogoče slovanske jezike.

Brzojavni promet s Črnogoro dovoljen. Trgov. ministrstvo razglaša, da je od 15. junija naprej dovoljen zasebni brzojavni promet s Črnogoro. Pristojbina za vsako besedo znaša 6 v. najmanjša pristojbina pa znaša 60 v.

Gospodarske novice.

Vojaški dopusti. Kam se pošljejo prošnje, ki jih napravijo svojci vpoklicanih? Občinski uradi smejo potrditi na prošnji za dopust, da je res potrebno, da se dotičniku dovoli dopust. Seveda se mora župan prepričati, ali bo dotičnik res tudi pomagal domačim pri delu. Prošnja naj se pošlje naravnost na poveljstvo oddelka, pri katerem dotičnik služi, ali pa se pošlje njemu samemu, da jo predloži pri raportu. — Občinam se je naročilo, naj pojasnijo ljudem, da je pošiljanje prošenj za dopuste na razna ministrstva in vojaška poveljstva brezuspešno.

Oprostitev bikorejcev od vojaške službe, Poljedelsko ministrstvo je z odlokom z dne 15. aprila 1916 določilo, da se bikorejci, ki imajo oskrbovati plemenske bike, v uvažanja vrednih slučajih oprostijo črnovojniške službe. Če je nujna potreba, se oprostijo še tudi hlapci, ki oskrbujejo plemenskega bika. Seveda lahko uživajo oprostilno ugodnost samo taki črnovojniki, ki še niso na fronti ali pa v prostoru tik za fronto. Prošnje, ki morajo biti dobro utemeljene, se morajo poslati potom okrajnega glavarstva na poljedelsko ministrstvo. Priporoča se, da občina ali kmetijska podružnica prošnjo potrdi.

Koliko živine je bilo zaklane. Izračunali so, da se je dosedaj za vojaštvo poklalo 4 milijone govedi. Podjetniki so zaslužili pri tem čez 200 milijonov kron.

Promet z usnjem za strojno jermenje. Štajersko cesarsko namestništvo razglaša: Ker so se dogajali v zadnjem času slučaji, da so lastniki tovarn in drugih obratov nakupovali usnje za jermenje za razne stroje, a so uporabljali to usnje za podplate, se določa, da bodo odslej naprej dobivali tovarnarji in lastniki tovarniških obratov le tedaj usnje za strojno jermenje, ako se bodo izkazali s tozadevnim dovoljenjem usnjarske zadruge v Gradcu.

Rusija prepovedala izvoz usnja. Ruska vlada je prepovedala izvoz usnja vsake vrste iz Rusije v inozemstvo in sicer za dobo treh let.

Vporaba tobaka v Avstriji v mescu juniju. Tobačna uprava je dovolila, da se sme vporabiti v Avstriji v mescu juniju 1072 milijonov cigaret (lani v mescu juniju 933 milijonov); od te svote je določeno za mesto Dunaj 226 milijonov cigaret, kar svedoči, da je Dunaj s cigaretami dokaj dobro preskrbljen.

Cene za jajca v Berolinu. Nemška vlada je določila za Berolin in okolico kartice za jajca. Na eno osebo pride na teden dva komada jajc. V Berolinu stane eno jajce 40 pfenigov ali 56 vinarjev v našem denarju.

Pesek namesto mila. Največ mila se pri negovanju človeškega trupla uporabi za umivanje rok. Pesek iz potoka nadomesti popolnoma milo pri umivanju rok, zlasti če se pridene pesku nekoliko sode, ali praška iz mila. Umivanje rok s peskom, pomešanim s sodo ali s praškom iz mila, ima to prednost, da ne stane veliko, osnaži roke zelo temeljito, se prihrani milo in stori roke mehke in prožne, zlasti če se še namažejo po končanem umivanju s par kapljicami glicerinovega olja.

Poldrugi milijon dobička. Sladkorna tovarna Selyep v Budimpešti je imela v pretečenem poslovnem letu poldrugi milijon kron čistega dobička. Dividende, ki so bile razdeljene med delničarje, so pa znašale 45%.

Par volov prodal za 8000 K. V Nogradu na Ogrskem je prodal oskrbnik tamošnje grajščine par volov-velikanov za 8000 K.

Razne novice.

Sienkiewicz v Parizu. Listi poročajo, da se poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz, ki je začasa vojske živel v Švici, zadnji čas mudi v Parizu.

Ustanovitev muzeja Tolstega v Petrogradu. Kakor poročajo petrograjski listi, je darovala vdova po avtorju „Vojske in miru“ petrograjskemu muzeju Rumjanceva dragocen dar, namreč pisateljevo zapuščino in njegovo mnogoštevilno korespondenco s prijatelji, ki šteje do 10.000 pisem, med katerimi so tudi pisma slavnih ruskih avtorjev XIX. stoletja, ki imajo veliko slovstveno zgodovinsko vrednost. Točasno so se obogatile muzejske zbirke z njenim nadaljnim darom, t. j. z ustanovitvijo Tolstega dvorane v Jasni Poljani in s pisateljevimi slikami iz raznih dob. Muzejna uprava je sklenila, ustanoviti poseben Tolstega muzej, čigar posebna zanimivost bodo zgoraj omenjeni darovi.

Spomine na lorda Kitchenerja je v dunajski „Reichspošti“ priobčila neka dama, s čije stariši je ponesrečeni angleški vojni minister mnogo občeval. Lord Kitchener, piše ta dama, je posebno ljubil Irsko. Žensk ni maral. Bil je molčeč, nepristopen mož, ni pa sicer imel nobenih tistih lastnosti, ki so značilne za Angleže. Razven veslanja ni gojil nobenega športa, se ni zanimal ne za dirke, ne za karte in je bil silno zmeren glede pijače. Nemcev ni mogel trpeti. Bil je izključno in edino vojak in sicer zelo strog vojak, ki ga sicer niso sovražili, pač pa so se ga — bali.

Anekdota o Nikiti. Nek v Črnigori bivajoč avstrijski raziskovalec je čul sledečo anekdoto o Nikiti: Črnogorski kralj je nekoč v Njegušu vprašal nekega kmeta: „Ti, Gjuro! Povej mi, kaj misliš, da je politika?“ Po kratkem premisleku je Gjuro odgovoril kralju: „Veš, gospodar, to je tako: Če jaz lažem, potem pravijo: Ti lažeš, Gjuro, Ti si pasji sin. Če pa lažeš Ti, gospodar, potem je to — politika.“

Vojni liferant in goljuf hoče biti nor. Poročali smo svoj čas o veliki senzaciji, ki jo je povzročil proces proti armadnemu liferantu in članu ogrskega državnega zbora Imri Ivanki. Tedaj so Ivanko prepeljali z Dunaja v Budimpešto, kjer so ga izročili zdravnikom, naj doženejo, če je Ivanka res umobolen. Zdravnikom je dalo sodišče za to preiskavo šest tednov časa. Zdravniki so po preteku tega roka izjavili, naj se ga dene pod skrbstvo, toda sodišče je za zdaj sklenilo, da temu ne ugodi, nego da pusti Ivanko še po sodnih izvedenoih preiskati ter bo šele potem odločilo, ali ga je postaviti pred sodnike ali ga spozna za blaznega.

Dopisi.

Maribor. Mestni magistrat naznanja, da morajo stranke, ki bi rade dobile sladkor za vkuhanje sadja, izpolniti tozadevne tiskovine, ki se dobe v teku tega tedna v telovadnici dekliške meščanske šole na Stolnem trgu v Mariboru. Sladkorne karte se bodo oddajale posameznim strankam po začetnih črkah ulic in cest proti oddaji dotične redno izpolnjene tiskovine in sicer z začetnimi črkami A do J v petek, dne 23. junija, z začetnimi črkami K do Q dne 24. junija in z začetnimi črkami R do Z dne 26. junija. Tozadevne tiskovine ali izjave morajo biti redno s črnilom pisane in podpisane. Kdor v označenih dneh ne pride po sladkorne karte, izgubi pravico do njih.

Ptuj. Sprejemni izpiti v I. razred tukajšnje deželne gimnazije se bodo vršili dne 28. junija t. l.

Ptuj. Častniški namestnik Josip Murko, doma iz Ptuja, je odlikovan s srebrno hrab. kolajno drugega razreda, nekoliko poprej je pa prejel srebrni zaslužni križec na traku hrabrostne kolajne.

Celje. Graščino Lanovž na Lavi je kupil od g. H. Sušnika veletržec Rakusch v Celju. — Istotako je prešla Podgoršekova gostilna s posestvom na Zavodni v roke mesarja in gostilničarja Rebeuschegga v Celju.

Bizeljsko. Dne 5. junija je oklestila toča velik del tukajšnjih vinogradov in napravila mnogo škode, ki je z ozirom na visoke sedanje izdatke za delo, galico itd. toliko občutnejša.

Družmirje pri Šoštanju. V veseli družbi vojakov na dopustu v Družmirju je nabral za avstrijski Rudeči križ narednik Anton Novak znesek 10 K 28 v. Živeli posnemovalci!

Izdajatelj in založnik: Konsorcij „Straža.“ Odgovorni urednik: Vekoslav Stupan. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.